

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över delbetänkandet Vägen till tillgänglighet – långsiktig, strategisk och i samverkan (SOU 2021:59)

Sammanfattning

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ser positivt på strävan att göra vården mer tillgänglig och tillstyrker i stort utredningens förslag. IVO noterar att tillgänglighet inte bara handlar om tid, såsom uppfyllnad av vårdgaranti. Tillgänglighet handlar lika mycket eller mer om berörda verksamheters förmåga avseende informationstillgänglighet och god information, rådgivning och inte minst effektivitet utifrån rätt kompetens, bra lokaler, teknisk utrustning och arbetssätt så att en patient kan få den vård den behöver i rätt tid.

IVO anser dock att det behövs några förtydliganden.

IVO redogör för sina synpunkter i följande avsnitt.

1. Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL

IVO anser att den föreslagna regleringen i 7 kap. 6 a § HSL där det framgår att regionen ska organisera hälso- och sjukvården så att alla som omfattas av regionens ansvar för hälso- och sjukvård – och som dessutom vistas i regionen – kan få hälso- och sjukvårdsrådgivning på distans när som helst på dygnet är otydlig. Förslaget kan tolkas som att hälso- och sjukvårdsrådgivning på distans endast ska erbjudas de som omfattas av regionens ansvar för hälso- och sjukvård, när dessa personer dessutom vistas i regionen.

Utredningen är av uppfattningen att 8 kap. 3 § HSL, där det framgår att regionen ska erbjuda öppen vård åt den som omfattas av en annan regions ansvar för hälso- och sjukvård, innebär att alla som omfattas av någon regions ansvar för hälso- och sjukvård kommer att omfattas av erbjudandet om hälso- och sjukvårdsrådgivning på distans. 8 kap. 3 § HSL kan dock tolkas som att regionen inte ansvarar för hälso- och sjukvård för personer som omfattas av en annan regions ansvar, även om regionen ska erbjuda dem öppen vård. IVO vill upplysa om denna möjliga tolkning och konsekvensen av densamma, d.v.s. att personer går miste om möjligheten till hälso- och sjukvårdsrådgivning på distans i samma stund som de tillfälligt lämnar sin hemregion. I syfte att tydligare visa lagstiftarens avsikt med bestämmelsen föreslår IVO att den istället ges lydelsen:

”Regionen ska organisera hälso- och sjukvården så att alla som omfattas av någon av regionernas ansvar för hälso- och sjukvård och som dessutom vistas i regionen kan få hälso- och sjukvårdsrådgivning på distans när som helst på dygnet.”

Utredningen föreslår ett andra stycke i den nya 7 kap. 6 a § HSL där regionen får uppdraget att lämna information om hälso- och sjukvård på en webbplats som är allmänt känd. IVO ställer sig frågande till hur regionen ska säkerställa att webbplatsen är allmänt känd. Det framstår som mindre lämpligt att föra in ett sådant krav i lagen eftersom följsamheten av densamma då endast svårigen, möjligen med hjälp av en mycket omfattande enkätundersökning, kan kontrolleras. Enligt IVO är det lämpligare att endast ange att informationen ska lämnas på en webbplats.

2. Regionala handlingsplaner för ökad tillgänglighet

IVO vill understryka att handlingsplaner endast leder till en varaktigt ökad tillgänglighet till hälso- och sjukvården under förutsättning att dessa är långsiktiga och väl förankrade.

Enligt IVO kan delar av förslaget, såsom handlingsplaner och deltagande i tillgänglighetsdialoger, upplevas som en större påverkan på det regionala självstyret än vad utredningen angett. Det framgår inte av utredningen hur staten ska motverka detta och utforma incitamenten för deltagandet.

3. En nationellt samordnad hälso- och sjukvårdsrådgivning

IVO noterar att idag utförs hälso- och sjukvårdsrådgivningen av personal med erfarenhet och kompetens för att kunna göra de bedömningar som behövs. Utredningen beskriver det framtida arbetet med att ta fram bedömningsstöd men inte vilken kompetens personalen behöver varför IVO i sammanhanget vill påpeka att vårdgivaren har ett särskilt ansvar att även i framtiden se till att den personal som utför denna typ av hälso- och sjukvårdsrådgivning har den kompetens och erfarenhet att utföra dessa typer av bedömningar. De ska även tillhandahållas de verktyg de behöver för att kunna utföra ett patientsäkert arbete av god kvalitet. Detta framgår bland annat av 5 kap. 2 § HSL, 3 kap 1 o 2 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659) och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetssystem. IVO vill även framhålla vikten av att personalen får hjälp av systemet så att till exempel återkommande samtal om samma patient kan prioriteras upp eftersom detta kan vara en indikation på allvarligare åkommor.

IVO vill lyfta frågan om lämpligheten i att uttryckligen, i den föreslagna 7 kap. 3 § hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80), ange att hälso- och sjukvårdsrådgivning ska tillhandahållas via telefon. Historiskt sett har det visat sig ofördelaktigt att ange specifika tekniska lösningar i lagar och förordningar, då tekniska lösningar snabbt blir omoderna och konkurreras bort av andra. Det finns en risk att hälso- och sjukvården i en nära framtid

tvingas använda sig av just telefoni för rådgivning utan att detta skulle vara motiverat av någon annan anledning än att det stadgas i förordningen.

Övrigt

I lagen (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster finns det bland annat krav utifrån tillgänglighet. Det framgår inte av utredningen om och i så fall hur delbetänkandets förslag påverkas av bestämmelserna i den lagen.

IVO anser för övrigt att det finns utvecklingsbehov av data över väntetider i vården. I IVO:s rapport ”Tillsyn av tillgänglighet i hälso- och sjukvården” (2021) lyfter myndigheten vilka behov som vi har för att kunna utreda risker kopplat till väntetider inom hälso- och sjukvården. Vi understryker att den data som idag finns i befintliga databaser inte helt motsvarar de behov som finns för att bidra i den förändring och utveckling som behövs för att möta framtidens efterfrågan på inom vård och omsorg. Vi ser också detta som ett viktigt underlag för tillsynsmyndighetens uppdrag. Det finns således behov av data på individnivå för att kunna analysera om vården är jämlik.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Sofia Wallström. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Peder Carlsson, Patrick Barringer och Meri Fischerström samt avdelningsjuristen Ana Cica Tiedermann deltagit. Inspektören Jessica Myhre har varit föredragande.

Beslutet har den 20 oktober 2021 godkänts elektroniskt av Sofia Wallström och förts in i IVO:s ärendehanteringssystem.